

dood te vinden door de hand van den mensch. En den mensch doodt de moeraskoorts, voor 't minst zoo hij niet op dezen grond geboren en getogen werd.

Haveloos zijn ze gekleed, deze autochthonen des lands; zelfs de *datoe's* zijn kwalijk in hunne waardigheid als inlandsch hoofd herkenbaar. Zij vermengen zich niet met den Batak van ginds over de bergen, noch met den geïmporteerden Chineeschen arbeider. Ze zijn arm, maar ook hunne behoeften zijn gering en waartoe zouden zij bij den Europeeschen tabaksplanter eenige blinkende dollars gaan verdienen zoolang de zee hen voedt? Zoolang zij met geringe moeite een klein rijstveld kunnen aanleggen en de ruilhandel hun een paar lappen lijnwaad tot kleeding, eenig grof aardewerk tot spijsbereiding verschaft? Ook zij gelooven dat: „de rust is uit God, maar de haast is uit den duivel.” Zij willen gaan werwaarts het hun lust, en werken alleen wanneer de nood dringt, en niet *gemassregelt* worden, noch door den Europeeschen werkgever, noch door de controleurs der „Kompanie”.

Zij willen blijven leven in hunne armelijke paalwoningen en in hunne slijkerige omgeving zoolang zij er nog hunne hoogste genietingen kunnen smaken; varkensvleesch en opium.

* * *

Weinig reizigers, die Batavia bezoeken, zullen verzuimen een kijkje te nemen in dat gédeelte der stad, 'twelk bewoond wordt door het volk terecht „de joden van het Oosten” genaamd, het kwartier van *John Chinaman*.

Achter pasar Glodok en langs de Groote Rivier staan hunne huizen dicht opeen; zij zouden, in tegenstelling met de door erven omgeven woningen der Europeanen, de straten en steegen eener westersche stad vormen, verzette de eigenaardige bouwtrant zich niet tegen de vergelijking.

Ook de kleurling en de smalle gemeente onder de Europeërs richten bij feestelijke gelegenheden de schreden nog gaarne naar het Chineesche kamp, waar goedkoope „neurenborgerij” voor den bezoeker ligt uitgestald, waar de *bami*-Chinees zijne vettige en draderige waar den liefhebber voorhoudt, de speelbank door middel van tusschenpersonen aan 't „klootjes-volck” (gelijk Breerou zou zeggen) een kansje biedt, de *wajang* met haar gerucht de lucht vervult en bonte maskeraden langs plein en gracht trekken.

Daar ontvouwt zich een karakteristiek gedeelte van het Oostersche volksleven. De tegenstelling tusschen het steenen huis van den Chinees en de bamboestulp van den inlander, opgebouwd volgens Bilderdijschen spreektrant „op Duitschlands zwavelstoks manier”, is niet gering. Bij den een 'n huis van één verdieping, saamgesteld van het meest onkostbare materiaal: de bamboe, gedekt met atapbladeren en in verband gehouden door een ruw houten geraamte, zoo niet door stijlen van *bamboe petong*; daarbij de naakte grond of hoogstens een paar horden tot vloer en somtijds in de kleine pendoppo de kooi met den *perkoetoet*: dat sierlijk gevormde en smeltend gekleurde duifje, welks melodieuzen toon en rollenden slag de inlander zoozeer bemint. Bij den